

Kartografie za dob napoleonských.

Její vliv na vedení války se zvláštním zřetelem
k tažení v letech 1812—1815.

(Pokračování.)

Francie:

V kartografii byla Francie vzorem. Rod Cassini-ů vyznamenal se v astronomických a kartografických pracích. Od poloviny XVII. až do XIX. století, byli čtyři z tohoto rodu za sebou řediteli pařížské hvězdárny. Proslulá „Carte géométrique de la France dite de l'Académie“ 1:86.400, v 184 listech, od Césara Francoise Cassini-ho de Thury, v letech 1750—1793, první příklad vědeckého mapování ve velkém měřítku, zahajuje periodu triangulace a geodetických snímků. Paříž byla tehda střediskem měřicího a znázorňujícího zeměpisu, a působila bohatě na celou Evropu. 7 rovnoběžkových a 4 poledníkových pásma trojúhelníků 1. řádu dělila Francii na 4 veliké čtyřúhelníky, opřené na koncích 19 základními liniemi. Celé dílo obsahuje 6.000 měřených bodů ze 600 pozorovacích míst, a spojených ve více než 40.000 trojúhelníků. Projekce, užitá Cassinim při jeho velké mapě a podle něho též nazvaná, byla užitá později I. G. Soldnerem při katastru Bavorském, převzata i pro mapy rakouského štábu gen. ubytovatele Františkova mapování říše rakouské, jakož i pro mapy generálního štábu Vírtemberska a Badenska. Terén, naznačující hory protáhlými liniemi směrem největšího svahu, je celkem dosti málo výrazný, neoznačuje ani prudkosti spádu, ani výšky; pro vyznačení velehor selhává úplně. Sydow píše o ní v r. 1857, že mapa tato nečiní zadost sice požadavkům, jež se dnes kladou na mapu speciální v měřítku 1:86.400, přece však pro pokrok kartografie že má význam epochální, a že je základem všech map, nejenom francouzských, nýbrž i všech jiných zemí jako klasický příklad, směřotný a povzbuzující až po dnešní dobu.¹⁾

Mapa se opírá o astronomická pozorování a k nim se přimykající geodetickou triangulací, avšak výškové poměry pudy ponechává bez povšimnutí; pro tyto teprve následující století nachází správný výraz. Dílo takové velikosti a rozsahu, na němž pracovalo mnoho lidí různého talentu a různé píce po tak dlouhý čas, nemohlo ovšem zůstat bez chyb. Napoleonská doba a činnost Dépôt de la Guerre po skončení mapy Cassini-ho v l. 1789—1817 přes to, že vedeno tolik válek, byla velmi plodná. Málokterý vojevůdce dovedl význam dobrých map pro vedení války tak oceniti, jako Napoleon I., a půso-

¹⁾ Sydow, Der kartographische Standpunkt Europas 1856—1864. (Peterm. Mitt. 1857.)

bil povzbuzujícím způsobem v tom ohledu nejen na svoji zemi, ale i na státy, na jichž území válčil. Již národní konvent přenechal pořizování úředních map vojenskému vedení, kdežto Akademii věd bylo přenecháno pouze řešení čistě vědeckých otázek. Zejména udržování a vývoj oficiální kartografie bylo úkolem Dépôt de la Guerre. Mapy vzniklé za konsulatů a prvního císařství zobrazují ponejvíce bojiště. Ministr války, vévoda z Feltre rozhodl, že inženýři-vojenští geografové (*Ingénieurs géographes militaires*) v poli přináleží ke generálnímu štábu, a podléhají vrchnímu veliteli (*Général en chef*). Tito inženýři-geografové postupovali před vojenskými oddíly, rekognoskovali silnice a bojiště, a zhotovovali mapy. Triangulace, topografické snímky a rekognoskace podniknuté jimi téměř ve všech zemích Evropy, byly v Dépôt zpracovávány na plány bojišť a na mapy.

Po vyjití Cassiniho mapy Francie objevovaly se stále více její nedostatky. Plodnou prací Dépôt de la Guerre a inženýrů-geografů. zdokonalením method mapovacích, přístrojů měřičských, znázornění terénu, přesnými předpisy pro kresliče i rytce, ustanoveny požadavky pro dobrou topografickou speciální mapu. A tak r. 1808 Napoleon se rozhodl pro zhotovení zcela nové mapy Francie a ověřil plukovníka Bonne, aby vypracoval dobrozdání o novém mapování; avšak politické a válečné události zdržely provedení tohoto úmyslu až do vlády Ludvíka XVIII. R. 1817 musil zvláštní královský příkaz obnoviti toto rozhodnutí, a teprve r. 1818 mohlo býti započato s pracemi na novém mapování Francie v měřítku 1:80.000, jež byla dokončena r. 1866, a úhrnem stála 12 mil. franků.²⁾ Války r. 1812 až 1814 nepřinesly francouzské armádě rozmnožení map, jak tomu bývalo za dřívějších tažení. Naopak, způsobily Dépôt de la Guerre ztrátu nejceněnějších děl a nejvýznamnějších prací inženýrů-geografů. Co bylo z cizího topografického materiálu, tak horlivě sbíraného po celé Evropě, významného, co se neztratilo nebo nepřišlo na zmar, bylo vydáno větším dílem mocnostem aliance, takže dnes archiv map francouzského válečného ministerstva není z daleka tak bohat, jako byl za Napoleona před dobou válek r. 1812—14. Ztráty tohoto drahocenného materiálu počaly s ústupem velké armády ze zasněžených plání Ruska a dosáhly takového stupně, že Napoleon na konci kampaně r. 1813, rozhorčeně zvolal: „Pas une carte de France!“³⁾

Z italských map francouzského původu na konci XVIII. stol. vyniká mistrovská práce Baclera d' Albes, jako své doby největší a nejúplnější. General Bonaparte po skončení italského tažení r. 1796, při němž mohl užiti jen starších prací, jako mapy Borgonio-vy „Carta chorografica degli Stati di S. M. il re di Sardegna,“ 1683, „Carte de Madame Royale etc.,“ nařídil kapitánu dělostřelectva a zdatnému geografovi d'Albe, řediteli topografického bureau, aby zhotovil mapu celé Italie. Mapa má výhodu jednotného přehledu poloostrova a je zhotovena v trojnásobném měřítku Cassiniho mapy Francie, 1:259.200. Dílo, jež do 30 let minulého století bylo směrodatné, sestává ze 54 listů rytých do mědi, je velmi pečlivé a úplné, provedeno s pilným užitím astronomických určení míst, jakož i všeho dosažitelného materiálu z archivů Turinského, Milánského a Benátského; přitom všechny jednotlivosti jsou velmi pěkně znázorněny; mapa má dvě části. I. část obsahuje Itálii severní a střední

²⁾ Carte topographique de la France etc. 1:80.000, 273 rytých listů.

³⁾ Berthaut, Les Ingénieurs-géographes milit. 1624—1851, II. sv., Paris 1902.

až po Neapol, západní Francii, jižní Německo, Švýcarsko a Dalmacii, pod názvem: „Carte général du théâtre de la Guerre en Italie et dans les Alpes, depuis le passage du Var. le 29 Septembre 1792, jusqu'à l'entrée des français à Rome le 22 pluviôse an 6me Républicain.“ etc. Vyšla r. 1798 ve 30 listech. Tato část obsahuje také postavení oddílů rakouské a francouzské armády a cenné poznámky pro válečné dějiny.

II. část díla podává na 24 listech jižní Itálii, Neapol, Sicílii, Sardinii, ostrovy Maltu a Gozo a má název: „Carte générale des Royaumes de Naples, Sicilie, et Sardaigne, ainsi que les Isles de Malte et de Goza, formant la Seconde Partie de la Carte générale du Théâtre de la Guerre en Italie et dans les Alpes;“ vyšla r. 1802. Tato část vyniká jasným nárysem a dobrým písmem; celek znamená však mimo svůj význam pro válečný dějepis i s kartografického hlediska pokrok v tom, že užila horizontální projekce, dále výrazným kreslením terénu zejména v Alpách a stejnoměrným rytím.⁴⁾

Také proslulý italský geograf Rizzi-Zannoni získal si velkých zásluh o kartografii své vlastní svými pěknými pracemi: „Carta geografica della Sicilia Prima o sia Regno di Napoli“ 1769, „La gran Carta del Padovan“ 1780, „Nuova Carta della Lombardia“ 1794, „Nuova Carta dell' Italia“ 1802, a „Atlante geografico del Regno di Napoli“ 1808 atd.

III.

Operační mapy armády v poli r. 1812.

V tažení proti Rusku byl rakouský pomocný sbor polním maršálkem knížetem Karlem Schwarzenbergem bohatě vypraven mapovým materiálem pro toto bojiště.⁵⁾ Potřebu map a plánů pro armádu v poli měly krýti polní archivy při hlavním stanu. Tyto polní archivy obsahovaly sbírku spisů a plánů, týkajících se poměrů topografických, klimatických, správních a průmyslových zemí, v nichž se bojovalo, jakož i vojenských prostředků protivníkových. Jimi měla býti dána možnost velitelům poučiti se pro vlastní operace srovnávacími studiemi. Dle instrukcí z roku 1801 bylo vyzbrojení polních archivů mapami a popisem zemí přeneseno na topografické nebo mapové oddělení válečného archivu. Zásoba pro polní archivy i mapy určené pro oddíly zůstaly vždy odděleny od vlastního archivního materiálu. Z množství připraveného topografického materiálu, v němž bylo uloženo mnohé na svou dobu vynikající dílo, jako Liesganigova mapa Haliče, mezi staršími díly kartografického umění, dlužno zejména se zmíniti o dvou pracích štábu generál. ubytovatele, týkajících se západní části Ruské říše.

Úsek bojiště r. 1812, v němž se odehrávaly hlavní pohyby pomocného sboru, prostíral se na území východně Bugu a Narvy. Území to omezuje v jihu hranice haličská, na východě linie Luck, Mozyr, Minsk, a na severu Němen. Právě tak jako území samo a poměry v něm změnily se za sto let tak, že nemůžeme na základě

⁴⁾ O ceně této mapy zní francouzský úsudek jinak: „La carte des campagnes de Bonaparte par Bacler d'Albe, très imparfaite, exécutée beaucoup trop vite par l'auteur, qui l'avait reprise hâtivement au Dépôt de la Guerre, après avoir dans la retraite de l'an VII. la plus grande partie du travail déjà fait. Bacler d'Albe ne s'était pas donné le temps d'utiliser les matériaux du Dépôt de Turin, qui use grandement contribué à améliorer son ouvrage. (Berthaut, Les Ingénieurs-geographes milit., II. sv., Paris 1902.

⁵⁾ Viz příl. II.

dnešních poměrů vůbec posuzovati operace Schwarzenbergovy; také nelze porovnávatí mapový materiál tehdejší s dnešním. Teprve znalost území ve spojení s rekognoskačními zprávami, uloženými ve válečném archivu, dává možnost získati si přehledný obraz o poměrech terénu, které tehdy měly na vojenské operace vliv. Mapa západního Ruska, provedená štábem generálního ubytovatele v letech 1810—1811 v měřítku 1:427.000 na 40 listech, byla vlastní operační mapou Schwarzenbergovou při tomto tažení.²⁾

Pro operace pomocného sboru v úvahu přicházející území bylo Polesí, nesmírný, bažinatý kraj as 87.000 km² plochy, kraj, jenž dnes sice je prořat železničními liniemi, tehdy však měl sotva dvě schůdné silnice; celkový ráz krajiny v mapě nijak nevynikl, právě tak jako neuplatnily se v ní lesní pustiny Bialowieczské, jež dohromady s bažinami Polesí tvořily zvláštní charakter válečného jeviště. Celé toto neznámé území bývalo do té doby nejvýše územím, jímž armády protáhly, jako r. 1794 Suvorov; válečné operace na tomto území se dosud neodehrály. Věrný obraz této pustiny, chudé na prostředky zásobovací a téměř liduprázdné, podává asi zřejmě za války té zhotovená rukopisná mapa v 8 listech, již bylo užíváno v hlavním stanu Schwarzenbergově.

Pro onu část Polska západně Bugu až k Pilici a Visle, zvanou Západní Halič, existovala již zmíněná mapa štábu generálního ubytovatele provedená v letech 1801—1805 pod vedením plukovníka Mayera v. Heldensfeld.

Pro části vojsk pomocného sboru určena k užívání mapa Západní Haliče 1:172.800 z r. 1808 ve 12 listech, rozmnožená mědirytinou, a v měřítku 1:288.000 z r. 1809 v 6 listech.³⁾ Obě díla jsou stejně zpracována štábem hlavního ubytovatele, ryta ve Vídni Benedictim. Do pole byla vedena ve 38 exemplárech. Soudobý úsudek zahraniční o této mapě zní: „Mapa podává zřetelně a obsažně vše, čeho třeba k správnému znázornění této krajiny, zaznamenává nejen všechny malé i větší osady, jich vzájemnou polohu, vzdálenosti a spojení sjízdnými hlavními a pobočnými silnicemi nýbrž i vše, co se týká terénu. Mnohostranný talent, neunavná píle a přísná přesnost podporovaná značným nákladem zabezpečuje vliv díla na mnohá odvětví veřejné správy a mnohé záležitosti běžného života. K vysoké vědecké ceně díla druží se neobyčejně pěkné provedení rytinou, jež mu dodává příjemného vzhledu. Rakouský štáb generálního ubytovatele má vždy nejlepší a nejschopnější důstojníky, kteří pracují pod vedením nejzasloužilejšího generála, jako Radeckého, Mayera, Zacha a j.“

Jako přehledné mapy v poli užívalo se pro zvláštní úkoly válečné, jenom pro vojenské velení určeného, dosud zcela neznámého, velikého díla, zvaného „Západohaličská operační mapa.“⁴⁾ Jest to

²⁾ Carte vom westlichen Theil des russischen Reiches in Europa. Bearbeitet vom österr. Generalquartiermeisterstabe 1810—1811 nach den grossen russischen Atlas von Suchtelen 1:427.000, 40 rytých listů. (Vál. archiv, mapový oddíl.)

³⁾ Carte von West-Galizien, welche auf allerhöchsten Befehl Sr. Kais. österr. u. Kgl. apost. Majestät in den Jahren 1801—1804 unter der Direktion des dermahl. G. M. u. G. O. M. Ant. Mayer v. Heldensfeld, durch den k. k. Generalquartiermeisterstab militärisch aufgenommen worden, mit allerh. Bewilligung herausgegeben und E. H. Carl kais. Hoh. gewidmet etc. Gez. u. gest. von H. Benedicti. 1:172.000, 12 rytých listů. 1808.

Generalkarte von West-Galizien, nach der von dem k. k. Generalquartiermeisterstab herausgegebenen Specialkarte dieses Landes von demselben entworfen u. gez. Gest. von L. Benedicti Sohn. 1:288.000, 6 rytých listů.

⁴⁾ Westgalizische Operationskarte (vál. archiv, map. oddělení).

také práce štábu generálního ubytovatele pod vedením plukovníka Mayera a obsahuje celý sever bývalého Rakousko-Uherska, obě Haliče s Bukovinskou oblastí, rakouskou část Slezska a hraniční s nimi části Uher, Sedmíhrad, Čech a Moravy v 48 listech v měř. 1:172.000. Byl tu zpracován nejlepší dostupný materiál, pro Západní Halič užito výše zmíněné mapy, pro Východní Halič (pozdější království Haličské) mapování podplukovníka Miegla v letech 1779 až 1782, 413 listů v měřítku 1:28.800, pro Bukovinu mapování mjra Büschela 1774—1775 v polovičním měřítku vojenském 1:57.600, převedeného r. 1778 mjrem Miegem na prosté měřítko vojenské 1:28.800. Pro severní Uhry bylo k dispozici velké mapování pplk. Motzela v letech 1770—1772, pro Sedmíhrady pl. Fabrise v letech 1769—1773, pro Čechy, Moravu a Slezsko práce mjra Motzela v letech 1764—1769 a svob. p. Elmpta 1764—1781. Pro pruské Slezsko bylo použito Atlasu Schubarthova a četných map z dob válek s Prusy. A tak tato operační mapa, vynikající díl štábu generálního ubytovatele, podávala znamenitý přehledný obraz všech severních zemí tehdejší říše v jednotném měřítku a na malém počtu listů.

Operační mapa císaře Napoleona I. v tažení r. 1812 byla, jak ani jinak nebylo možno, založena na velikém atlasu Ruska od Suchtela a Oppermanna, zvětšena v Dépôt de la Guerre v Paříži v r. 1812 na měřítko 1:500.000 přeložena a vydána v 77 listech rytých v mědi s názvem: „Carte de la Russie Européenne exécutée en le LXXVII feuilles au Dépôt général de la Guerre.“⁵⁾ Udání vzdálenosti poštovního spojení v lieus (25 na 1 stupeň, 4452'2 m) je velmi účelné zdokonalení ruského originálu.

Na počátku tažení r. 1812 měl již Napoleon tuto mapu, jež jej velmi uspokojila; rytím provedeno bylo již 21 listů. Dílo bylo podle postupu prací za armádou posíláno a mělo být vydáno všem generálům, plukovníkům, velitelům jízdy a kapitánům lehkého jezdectva, kteří podle rázu své služby ho nezbytně potřebovali. Prodej soukromníkům nebyl dovolen, aby nepřítel jí nemohl užítí a aby obchodování s mapou nezdržovalo její dodávku armádě. Neúnavný chef císařovy topografické kanceláře pluk. Bacler d'Albe snažil se získati statistická, topografická a vojenská data o jednotlivých guberniích. Kromě velké mapy Ruské říše byly známy ještě různé, také rukopisné mapy, jako mapy řek Bugu, Němenu, Visly a j.

Poštovní mapu Ruska 1:2.500.000 podle mapy vyšlé r. 1809 v Petrohradě, dalo Dépôt de la Guerre vyrytí v mědi. Císař přál si také mapu Pruska a to říční mapu s přesným označením splavnosti a statistickými detaily v měřítku 1:500.000; k tomu bylo užito mapy Gottholdovy v 35 listech. Maršál Berthier zpracovával pochodovou mapu Německa a mapu Pruska s poštovními a etapními silnicemi.

Reditel Dépôts de la Guerre v Paříži, aide major gen. Sanson převzal vedení topografické armádní kanceláře, sestávající z jedenácti inženýrů-geografů a čtyř kresličů, jichž počet později byl zvýšen na dvacet tři. V císařově topografické kanceláři pracovali stále inženýři-geografové Duvivier a Lameau.

Doplňování mapového materiálu velké armády provádělo Dépôt de la Guerre tím způsobem, že denně posílalo prostřednictvím kurýra, odjíždějícího k armádě, 22 mapové listy. Když tento způsob

⁵⁾ Vál. archiv, map. oddělení.

Data o francouzské armádě z: Berthaut, Les Ingénieurs-geographes milit., II. sv., Paris 1902.

zasílání nestačil, dal gen. Sanson odvéztí velké partie map na vozech za armádou; kromě toho musil se každý důstojník, odjíždějící do pole zastaviti v Dépôt a vzíti sebou tolik map, kolik mohl. Aby váha map se zmenšila, bylo užito k tisku jemného hollandského papíru a okraj map oříznut.

S příchodem armády k Němenu spojení s Paříží stalo se obtížnější. Doprava dopisu z Vilna do Paříže trvala 15 dní, a bylo tedy nemožno provéstí včas všechny docházející rozkazy stran oprav a dodávky map.

Aby se seznámil s denními posicemi svých sborů, jízdy a vozotajstva, císař rozdělil inženýry-geografy po částech a nařídil, aby mu denně zasílali náčrt o rozložení části, u níž jsou přiděleni.

Již v červnu pociťuje armáda značný nedostatek map a Berthier urguje důtklivě zásilky a připomíná: „tyto mapy jsou nám nevyhnutelně nutny, generálové a detašovaní plukovníci nemohou bez nich se odvážiti ani kroku.“

V Paříži pracovalo se proto nepřetržitě dnem i nocí, avšak vzrůstajícím požadavkům Berthierovým nebylo lze vyhověti. Dépôt de la Guerre mělo pouze 3 tiskařské lisy. V různých závodech místních v srpnu bylo najato pro tisk ruských map 22 tiskařských lisů. Na každém lisu pracovali dva rytci, střídající se po 6 hodinách; aby neztráceli ani minuty drahého času, měli k dispozici povozy, jež je dovážely domů a zpět. Koncem srpna zaslalo Dépôt z Paříže do štábu velké armády přes 1000 exemplářů mapy Ruska o více než 50.000 listech. Ještě v žádném tažení nebyla francouzská armáda opatřena poměrně tak vysokým číslem operačních map, a ještě nebyla nutná potřeba kryta.

Později, když situace se změnila, když byla mnohem větší potřávka po jedlých zásobách než po mapách a velká armáda v sněžných pláních Ruska hynula, upadl celý vzácný mapový materiál, pokud nebyl zničen, v ruce kozáckého rozjezdu. Generál Sanson zůstal s několika inženýry-geografy v ruském zajetí; generálové ztratili se svými zavazadly i mapy, pozdější zásilky nemohly býti plně rozděleny, přebytek byl zničen ohněm. Sotva 20 exemplářů velké mapy Ruska se zachovalo; topografické bureau armády přestalo existovati.

Také Bureau topographique de l'Empereur s celým nenahraditelným rekognoskačním materiálem o Prusku z let 1806–1807 ztraceno, větší část proslulé „Carte d'Allemagne de l'Empereur“⁶⁾,

⁶⁾ Reku 1807 nařídil Napoleon generálu Sansonovi, šéfovi Dépôt de la Guerre, aby sestavil dobrou mapu Německa na základě materiálu jednotlivých států. Byla to chrómná práce a projekt této mapy zaměstnával všechny. Použito nejen bohatých sbírek Dépôt de la Guerre, získaných posledními válkami, nýbrž pátráno po dobrých mapách při všech evropských dvorech. Výsledek práce byl znám pod jménem „Carte de l'Empereur“; mapa provedena v měřítku 1:100.000 nejprve na 240 listech, později byla rozšířena na 300 listů, po dokončení v červnu 1809 skládala se ze 420 ručně kreslených listů. V 15 měsících, od dubna 1808 do června 1809, skencipována a vykreslena, kryla plochu 168 m² podrobné topografie, v dějinách topografie jedinečný příklad. Jeden list měl rozměry 5×8 cm a stál as 500 franků.

Mapa znázorňovala prostor mezi Vidní, Němem a Rýnem. Cenný topografický materiál pro Sev. Německo sebrán byl inženýry-geografy Epailly-m a Lecesne-m, pro Württemberg, Eaden a Hessen Duvivier-em, pro Bavorsko a Sasko Raymondem a de Castres-em. Mapa přece však netvořila souvislý celek, poněvadž tyto misse nashromaždily v Německu velmi různorodý materiál, a v důsledku toho mapa byla sestavena sice na pohled stejnoměrně, ale z velmi četných částí rozličné ceny. Znameníť nová mapování střídala se často se zastaralým materiálem prostřední jakosti, převzatým z nedostatku lepšího, aniž

o které se ještě později zmíníme, byla zničena na vždy, neboť existovala pouze v jediném exempláři. Ze sboru inženýrů-geografů většina padla, zmrzla nebo byla zajata, jen málokterí, jako Bacler d'Albe, Duvivier, Lameau a j. dostali se šťastně zpět do Paříže.

Kapitán R. WOLF:

Trídění věd vojenských a decimální soustava bibliografická (modifikace brusselská).

Od samého vzniku Vědeckého ústavu vojenského byla otázka centrální vědecké odborně vojenské knihovny aktuální. S organickým budováním armády na zásadách nejmodernějších rostla snaha nejen o hlubší vzdělání odborně vojenské, ale i široké vzdělání všeobecné.

Knížní materiál, který ústav zdědil po bývalém Vojenském vědeckém spolku v Praze, byl sice hojný, ale poněkud jednostranný; převážnou většinou jen německý s chudými stopami literatur cizích, prozrazujícími sotva, že ve vojenství existují kromě německého také směry jiné. Tyto nedostatky diktovaly přímo cestu, kterou se má knihovna doplňovati. Veliké nákupy odborné literatury válečné i po-válečné, francouzské, italské, anglické, německé a všeobecně vzdělávací literatury české spolu s přírůsty materiálu z různých bývalých vojenských ústavů knihovnu od doby převratu téměř zdvojnásobily. Tím byl sice německý charakter knihovny poněkud setřen, ale vznikla vada nová: nedostatek místa. Kromě toho měla knihovna vady téměř ve všech nejpodstatnějších zásadách knihovnické praxe. Knížní materiál neměl své vlastní místnosti, nýbrž byl roztroušen po všech téměř kancelářích ústavu, uložen byl v zasklených skříních ve výškách mnohdy nedostupných, katalogy (hlavně věcný) měl nedostatečné, manipulaci výpůjční těžkopádnou.

S vývojem ediční činnosti ústavu a se vzrůstem vydávané literatury, která neustále důstojníkům káže prohlubovati odborné studium, hlásila se také otázka knihovny vždy neodbytněji o své řešení. Nezbylo než uchopiti se věci rozhodně.

Počátkem roku 1922 usnesla se správní rada ústavu věnovati knihovně bývalý přednáškový sál, do něhož lze uložit asi 60.000 svazků. Tím byla hlavní nesnáž překonána a mohl být ihned vypracován program reorganisace knihovny.

Materiál knižní uložen byl do otevřených regálů dřevěné konstrukce podle systému lokálního. Tento princip ekonomie místa, toto přímo lakomé jeho využití, jest dnes diktátem všude. Nemá ostatně žádných nevýhod a se stanoviska estetického velikou přednost.

při tom označený a kriticky rozlišený partie spolehlivější od slabých. Po tažení r. 1809 bylo nutno velkou část mapy přepracovati na základě nejnovějšího materiálu, zejména pro země tehdejšího Rakousko-Uherska, tak listy Horních Rakous, Salzburgu, Uher, Holštýnska, Šlesviku, Hanoveru, Durynska a jižních Sas; v celku as 60 listů, nákladem 78.000 franků. Z celého díla, poněvadž nebylo rytím rozmnoženo, nezachovalo se ničeho; co nebylo zničeno v r. 1812, přišlo na zmar v tažení 1813. (Berthaut, tamtéž.)

Vídeň. vál. archiv chová 6 listů této zajímavé mapy v kopii na oleatě. Byly okopírovány přímo z originálu, vypůjčeného r. 1813 v Teplicích v Čechách. z rus. pol. archivu důstojníky štábu gen. ubyt. Z 6 listů těch, týkajících se Saska, jsou téměř úplně pouze listy Pirma, Strela, Kamenice.